

Т.Д. Звягінцева, д. мед. н., професор, А.І. Чернобай, к. мед. н., доцент, Харківська медична академія післядипломної освіти

Метаболічно асоційована жирова хвороба печінки: фокус на метаболічні порушення та їх корекцію

Метаболічно асоційована жирова хвороба печінки (МАЖХП), що раніше називалася неалкогольною жировою хворобою печінки (НАЖХП), вражає близько чверті дорослого населення світу та є серйозним тягарем для системи охорони здоров'я й економіки багатьох країн і досі не має схваленої фармакотерапії. Глобальна поширеність МАЖХП/НАЖХП серед дорослих становить приблизно 23-25%, але є розбіжності між регіонами й усередині них. Найвищі показники – на Близькому Сході (32%) та у Південній Америці (30%), найнижчий – в Африці (13%). Це зумовлено насамперед епідемією ожиріння, особливо у дитячому та підлітковому віці [1, 4, 9].

МАЖХП є печінковим проявом мульти-системного розладу, неоднорідного за своїми основними причинами, проявами, перебігом і результатами. Враховуючи складну патофізіологію цього захворювання, малоімовірно, що стане доступним єдиний діагностичний тест, тому для визначення МАЖХП потрібно розробити нові діагностичні критерії, як це було у разі метаболічного синдрому, який також має кілька визначень [4, 5].

Запропоновані діагностичні критерії для встановлення діагнозу МАЖХП засновані на гістологічних показниках (біопсія) або показниках біомаркерів крові накопичення жиру в печінці (стеатоз печінки) разом із одним з наступних трьох критеріїв: надмірною масою тіла/ожирінням, наявністю цукрового діабету 2 типу (ЦД2) чи проявами метаболічної дисрегуляції [5, 6, 7].

Для виявлення метаболічної дисрегуляції необхідна наявність принаймні двох факторів порушення обміну речовин:

- окружність талії ≥ 102 см у білих чоловіків та 88 см у жінок або ≥ 90 см у азіатських чоловіків та 80 см у жінок;
- переддіабет;
- ознаки запалення при підвищеному рівні сироваткового С-реактивного білка;
- підвищений артеріальний тиск (у тому числі контрольований за допомогою специфічного медикаментозного лікування);
- зниження рівня ліпопротеїнів високої щільності (ЛПВЩ);
- підвищений рівень тригліцеридів у плазмі крові – значення індексу НОМА (Homeostasis Model Assessment of Insulin Resistance) $\geq 2,5$ балів, що свідчить про наявність інсулінорезистентності (рис. 1).

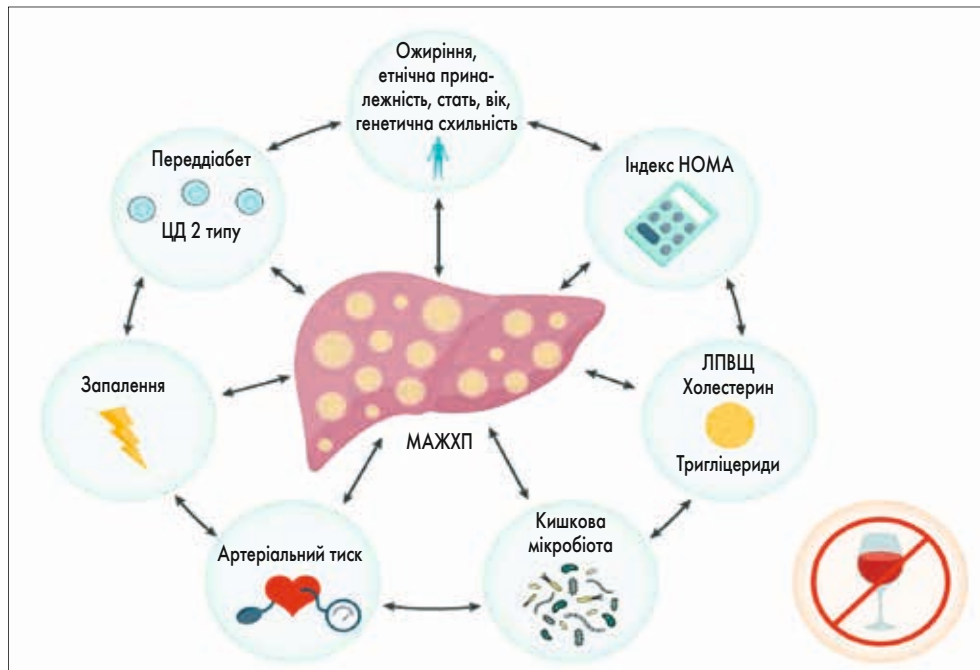

Рис. 1. МАЖХП – стара «нова» хвороба

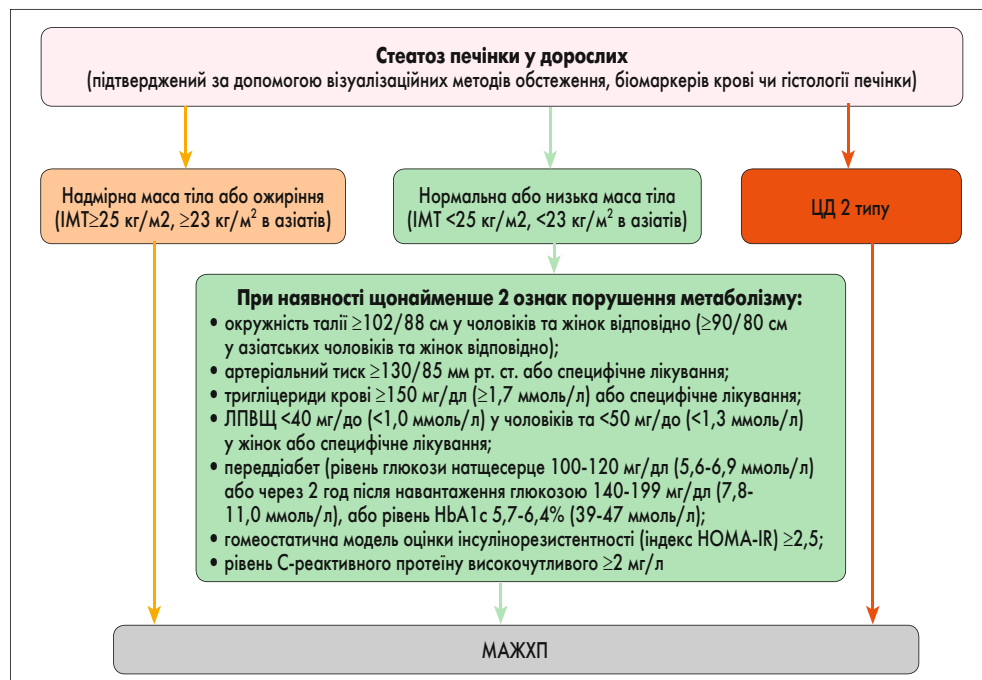

Рис. 2. Схема запропонованих «позитивних» діагностичних критеріїв МАЖХП

Т.Д. Звягінцева

З початку цього століття було внесено кілька пропозицій щодо зміни назви НАЖХП. НАЖХП, асоційована з метаболічним синдромом, відноситься до певного фенотипу, що сформувався в результаті поєданого впливу складних та різномірних етіологічних факторів. Це захворювання відрізняється надзвичайною гетерогенністю, у зв'язку з чим виникає питання про необхідність класифікації, яка дозволила б виділяти метаболічно сприятливі та несприятливі підтипи.

Як більш відповідний всеосяжний термін, що інтегрує метаболічні зміни, асоційовані з жировою хворобою печінки, була запропонована нова назва, що більше відповідає знанням про це захворювання, – метаболічно асоційована жирова хвороба печінки [1, 19, 20]. За останні 2 роки міжнародна група експертів із 22 країн досягла консенсусу щодо зміни захворювання (M. Eslam et al., 2020), і запропонована зміна була схвалена регіональними асоціаціями печінки у Південній Америці (N. Mendez-Sanchez et al., 2021) та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, а також експертами з країн Близького Сходу та Північної Африки (G. Shiha et al., 2021).

Новий підхід до проблеми МАЖХП є важливим кроком на шляху до персоналізованої або прецизійної (точної) медицини, нової перспективної концепції, яка набирає обертів у всіх галузях медицини, включаючи гепатологію. Передбачається, що нова номенклатура стане кроком до подальшої характеристики гетерогенності захворювання [1]. Визначення МАЖХП краще ідентифікує групу з ожирінням печінки та значним фіброзом, який оцінюється за допомогою неінвазивних тестів [2, 5, 13]. Міжнародна група експертів висунула такі положення [1, 14, 16] щодо МАЖХП:

- оновити номенклатуру із заміною НАЖХП на МАЖХП;
- діагноз МАЖХП повинен ґрунтуватися на наявності метаболічної дисфункції, а не відсутності інших станів;
- МАЖХП може поєднуватися з іншими захворюваннями печінки;
- посилення на алкоголь не повинно бути включено до акроніму МАЖХП;
- пацієнти як із МАЖХП, так і з «вкладом» алкоголю у розвиток захворювання печінки є великою і важливою групою, що потребує подальшого дослідження та характеристики;
- МАЖХП є гетерогенним захворюванням;
- відповідну стратифікацію пацієнтів необхідно брати до ваги при бальній оцінці фіброзу неінвазивними методами, а також при створенні дизайну клінічних досліджень.

Сьогодні введення нового терміну – МАЖХП – це лише пропозиція, яка активно допрацьовується науковою спільнотою [6, 7].

Оскільки НАЖХП є мультисистемним захворюванням, люди, які живуть з цим,

часто потребуватимуть мультидисциплінарної терапевтичної допомоги, особливо ті пацієнти, у яких розвинеться фіброз, цироз та рак печінки. Діагноз МАЖХП повинен ґрунтуватися на наявності метаболічної дисфункції, а не на відсутності інших захворювань. МАЖХП замінить нинішню дихотомічну стратифікацію НАЖХП, яка має певні обмеження, на стеатогепатит та стеатоз. Тому МАЖХП найкраще можна описати ступенем активності та стадіями фіброзу [7, 15].

Нещодавно проведене S. Yamamura та співавт. (2020) дослідження, участь у якому брали 765 японських пацієнтів із ожирінням печінки (середній вік – 54 р.), показало такі результати. МАЖХП та НАЖХП були діагностовані у 79,6 та 70,7% пацієнтів відповідно. Значний фіброз визначали за індексом FIB-4 $\geq 1,3$ і жорсткості печінки $\geq 6,6$ кПа за допомогою еластографії зсувною хвилею. Помірне вживання алкоголю було визначено як < 20 г/день. Чинники, пов'язані зі значним фіброзом, були проаналізовані за допомогою логістичної регресії та аналізу дерева рішень. Отримані результати свідчили, що жорсткість печінки була вищою у пацієнтів із МАЖХП порівняно із НАЖХП (7,7 проти 6,8 кПа, $P=0,001$). Відповідно до аналізу, МАЖХП, але не НАЖХП чи споживання алкоголю, була початковим класифікатором значного фіброзу. Чутливість його виявлення була вищою для МАЖХП, ніж НАЖХП (93,9 проти 73%). У пацієнтів із МАЖХП навіть помірне вживання алкоголю було пов'язане зі збільшенням поширеності вираженого фіброзу (25 проти 15,5%; $P=0,0181$).

Автори роблять висновки про те, що визначення МАЖХП краще ідентифікує групу з ожирінням печінки та значним фіброзом, що оцінюється за допомогою неінвазивних тестів. Більше того, у пацієнтів із МАЖХП навіть помірне вживання алкоголю пов'язане з погіршенням показників фіброзу печінки (рис. 2) [15].

Ожиріння можна класифікувати як метаболічно здорове ожиріння (МЗО) та метаболічно нездорове ожиріння. Проведені великомасштабні когортні дослідження не підтвердили припущення про те, що люди з МЗО, як це визначено зараз, захищені від розвитку кардіометаболічних ускладнень [7]. Люди із МЗО та МАЖХП залишаються у групі високого ризику розвитку значного фіброзу печінки [7, 11].

Наявність як надмірної маси тіла, так і метаболічної дисфункції мають незалежний вплив на ризик розвитку МАЖХП та кардіометаболічні наслідки. Оскільки МАЖХП зазвичай зустрічається у клінічній практиці у зв'язку з надмірною масою тіла/ожирінням, цей критерій дозволяє ідентифікувати більшість пацієнтів, які отримують звичайне лікування. Аналогічним чином був продемонстрований тісний зв'язок між МАЖХП та ЦД2: більше 70% пацієнтів із ЦД2 мають МАЖХП [9]. Відповідно, метаболічно нездорові пацієнти із МАЖХП,

Продовження на стор. 16.

ГЕПАРИЗИН®

ГЕПАТОПРОТЕКТОР

З ПРОТИЗАПАЛЬНОЮ ТА АНТИФІБРОТИЧНОЮ ДІЄЮ

НОВА
КОМБІНАЦІЯ
ДЛЯ ПОСИЛЕНОЇ ГЕПАТОПРОТЕКТОРНОЇ ДІЇ

СКЛАД ОДНІЄЇ КАПСУЛИ

ГЛІЦИРИЗИН – 50 мг
ГЛІЦИН – 50 мг
DL-МЕТІОНІН – 50 мг
ФОСФОЛІПІДИ (еквівалентно
65 мг фосфатидилхоліну) – 217 мг

СКОРОЧЕНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО МЕДИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

ГЕПАРИЗИН® (HEPARIZINE®) розчин для ін'єкцій в ампулах №10

Склад: діючі речовини: 1 ампула містить: моноамонію гліциризинату еквівалентно гліциризину 40 мг, гліцину 400 мг, L-цистеїну гідрохлориду 20 мг; допоміжні речовини: натрію сульфат безводний, натрію хлорид, вода для ін'єкцій, аміаку розчин концентрований. **Показання.** Поліпшення порушеної функції печінки при хронічних захворюваннях печінки. **Противпоказання.** Підвищена чутливість до компонентів лікарського засобу. Препарат протипоказаний хворим з альдостеронізмом, міопатією або гіпокаліємією (існує ймовірність загострення гіпокаліємії, гіпертонії). **Спосіб застосування та дози.** 40-60 мл препарату вводити шляхом внутрішньовенної ін'єкції або інфузії один раз на день; лікар може корегувати дозу залежно від віку пацієнта і симптомів захворювання. Максимальна добова доза не повинна перевищувати 100 мл. **Побічні реакції.** Псевдоальдостеронізм (частота невідома). Анафілактичні реакції. Гліцин і цистеїну гідрохлорид, що входять до складу препарату, можуть пригнічувати або зменшувати прояви псевдоальдостеронізму, викликаного метаболічними порушеннями електролітного обміну при тривалому використанні гліциризину. **Упаковка.** По 20 мл розчину для ін'єкцій в ампулі, по 10 ампул у картонній паці. **Категорія відпуску.** За рецептом. Код АТХ А05В А, Рп. UA/15589/01/01 **Виробник:** ТОВ «Бейцзін Кевін Технолоджі Шейр-Холдінг Ко.»/Beijing Kawin Technology Share-Holding Co., Ltd.

ГЕПАРИЗИН® ФОРТЕ (HEPARIZINE® FORTE) капсули №30

Склад: 1 капсула містить: основні речовини: гліциризин – 50 мг; гліцин – 50 мг; DL-метіонін – 50 мг; допоміжні речовини: наповнювачі: карбонат кальцію, лактоза моногідрат, мікрокристалічна целюлоза, крохмаль картопляний, ковзна речовина: тальк, розпушувач: магнію стеарат, зв'язуюча речовина: полівінілпіролідон. **Рекомендації щодо застосування:** за рекомендацією лікаря як додаткове джерело незамінної сірковмісної амінокислоти – метіоніну та природних біологічно активних компонентів: гліцину-замінної амінокислоти, що стимулює утворення глікогену печінкою, регулює обмін речовин, має антиоксидантні, антикоагулянтні, детоксикуючі і гепатопротекторні властивості та гліциризину (калієва та кальцієва сіль гліциризинової кислоти), структурна схожість якого зі стероїдними гормонами обумовлює його біологічну активність (противірусні, протизапальні, антиалергічні, імуномодулюючі властивості) з метою: покращення функціонального стану печінки та профілактики ускладнень при хронічних гепатитах, у т.ч. вірусного походження; ефективного антивірусного захисту від проникнення

вірусів; підвищення розумової працездатності; поліпшення функціонального стану шкіри та створення оптимальних умов функціонування організму при дерматиті та екземі. Не є лікарським засобом. **Спосіб застосування та рекомендована добова доза:** вживати дорослим по 1 капсулі 3 рази на добу після прийому їжі, запивати питною водою. **Противпоказання:** підвищена чутливість до будь-якого з компонентів, гострі вірусні гепатити, артеріальна гіпертензія, вагітність та період лактації. **Виробник:** ТОВ «ВАЛАРТИН ФАРМА», Україна, 08135, Київська область, Києво-Святошинський р-н, с. Чайки, вул. Грушевського, 60.

ГЕПАРИЗИН® PLC /Гепаризин – фосфоліпід комплекс/ капсули №30

Склад: 1 капсула містить: основні речовини: гліциризин – 50 мг (мг); гліцин – 50 мг (мг); DL-метіонін – 50 мг (мг); фосфоліпід – 217 мг, що еквівалентно 65 мг фосфатидилхоліну. **Рекомендації щодо застосування:** за рекомендацією лікаря з метою покращення функціонального стану печінки та профілактики ускладнень при хронічних гепатитах, у т.ч. вірусного походження, та інших дифузних захворюваннях печінки; ефективного антивірусного захисту від проникнення вірусів; підвищення розумової працездатності; поліпшення функціонального стану шкіри та створення оптимальних умов функціонування організму при псоріазі, дерматитах та екземі. **Спосіб застосування та рекомендована добова доза:** вживати дорослим по 1 капсулі 3 рази на добу після прийому їжі. **Противпоказання:** підвищена чутливість до будь-якого з компонентів, гострі вірусні гепатити, артеріальна гіпертензія, вагітність та період лактації. **Найменування та місцезнаходження і номер телефону виробника:** ТОВ «ВАЛАРТИН ФАРМА», Україна, 08135, Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Чайки, вул. Грушевського, 60; тел./факс: (044) 454-72-92, E-mail: info@valartin.com. Не є лікарським засобом. ТУ У 10.8-38466809-005:217

Інформація надана в скороченні: повний текст див. в інструкції для медичного застосування. Інформація призначена для медичних закладів та лікарів для розповсюдження на семінарах, конференціях, симпозіумах з медичної тематики. Інформація не є рекламою для споживачів.

Valartin
pharma